

DĚDICKÉ PRÁVO – SYLABUS

Tento syllabus slouží jako vzdělávací materiál pro potřeby předmětu MP311Z Občanské právo II. Výčet informací v tomto syllabu není vyčerpávající. Pro zápočty, závěrečné a postupové zkoušky v kontextu uvedených předmětů může být proto samotný syllabus nedostačující.

A. DĚDICKÉ PRÁVO – ZÁKLADNÍ POJMY A PRINCIPY

1. Dědické právo ve formálním vs. funkčním pojetí

Se **smrtí člověka** jsou spojeny mnohé právní následky. Smrtí zanikají práva (soukromá i veřejná) vázaná výlučně na osobu zemřelého (práva osobní povahy, např. opatrovnictví, statusová práva rodinná apod.). Do majetkových práv a povinností zemřelého (pokud nebyly vázány výlučně na jeho osobu) naopak nastupují jeho právní nástupci. Právní nástupnictví je upraveno především právem dědickým.

Dědickým právem v **objektivním smyslu** se rozumí soubor norem, které regulují osud pozůstalosti (její přechod na právní nástupce), jakož i práva a povinnosti širokého okruhu osob (zůstavitele a dědiců, ale i odkazovníků, věřitelů atd.). Naproti tomu, dědickým právem v **subjektivním smyslu** se pak rozumí právo konkrétní osoby na pozůstalost po zemřelé fyzické osobě, nebo na poměrný podíl z ní (§ 1475 odst. 1 OZ).

Dědické právo lze však pojímat též širěji (**funkcionální pohled**), tedy nikoli pouze jako dědické právo obsažené v zákoně (tzv. dědické právo „zákonné“, tj. vytvořené zákonem), ale taktéž i dědické právo vytvořené v intencích zákonných limitů vůlí zůstavitele – v závěti, dědické smlouvě nebo v odkazu (tzv. dědické právo vytvořené vůlí zůstavitele).

Vedle dědického práva lze dále zmínit i **další instrumenty**, které lze využít pro „přesun“ majetku z generace na generaci, jenž s dědickým právem „spolupůsobí“ a v řadě ohledů mu dokonce konkurují. **Základním rysem dědické sukcese je totiž rozdělení majetku**, které nemusí vždy vlastníkům majetku vyhovovat (např. při nástupnictví do „rodinných“ obchodních závodů či u nemovitostí) a mohou mít naopak zájem na uchování majetku jako celku. K těmto

účelům lze proto využít, vedle možnosti darovat pro případ smrti (*donatio mortis causa*), i ustavení fundace, svěřenského fondu či založení ke správě majetku určené obchodní korporace, či jiných obligačních instrumentů.

2. Východiska „nového“ dědického práva

Základním východiskem nového občanského zákoníku v oblasti dědického práva je snaha o vytvoření prostoru pro uplatňování **autonomie vůle zůstavitele**. To se projevilo mj. v detailnější a méně direktivní úpravě obsažené v OZ (oproti 26 ustanovením v občanském zákoníku z roku 1964 obsahuje občanský zákoník 245 ustanovení). Součástí tohoto procesu byla také snaha o navrácení tradičních institutů, které z našeho dědického práva vymizely v 50. a 60. letech. Hlavním zdrojem inspirace se při rekodifikaci dědického práva stal Obecný občanský zákoník (ABGB) z roku 1811. Mezi další významné inspirační prameny patří rovněž rakouský, německý či švýcarský občanský zákoník.

3. Vztah staré a nové právní úpravy dědění (§ 3069 - 3072 OZ)¹

V přechodných a závěrečných ustanoveních k OZ je obecně upraveno, že dle nové právní úpravy se řídí práva a povinnosti vzniklá ode dne nabytí její účinnosti. Není-li upraveno jinak, řídí se novu úpravou také právní poměry týkající se práv věcných, osobních a rodinných (§ 3028). **Při dědění se proto použije právo platné v den smrti zůstavitele**. Zvláštní přechodné ustanovení nicméně říká, že pokud zůstavitel zemře za účinnosti OZ právní úpravy a jeho pořízení pro případ smrti (závěť) či prohlášení o vydědění odporují právní úpravě v době, kdy byla učiněna, považují se za platné, vyhovují-li nové právní úpravě.

4. Hlavní zásady dědického práva

Dědické právo je právo soukromé a je ovládáno především těmito zásadami:

¹ Ke vztahu staré a nové právní úpravy dědění mj. usnesení Nejvyššího soudu České republiky 21 Cdo 5238/2017, ze dne 28.20.2018: „Zásada, že při dědění se použije právo platné v době smrti zůstavitele (zakotvená v ustanovení § 3069 o. z.), bývá pravidlem při každé změně právní úpravy dědění, má význam pro rozhodování o dědění po osobách zemřelých před novou právní úpravou, pokud k rozhodování dochází až za účinnosti právní úpravy nové.“

Zásada autonomie vůle projevující se zejména v podobě tzv. testovací svobody (volnosti), zejména možnosti pořídit pro případ smrti vlastním právním jednáním (s účinky mortis causa).

Zásada zachování hodnot – je podporována snaha jednotlivce tvořit hodnoty, které se jeho smrtí „neztratí“ (např. v důsledku odúmrti), ale děděním se zachovají dalším generacím.

Zásada přechodu majetku na jednotlivce – majetek ze zákona přechází na fyzické osoby, právnické osoby mohou dědit pouze na základě vůle zůstavitele, stát může nabýt dědictví na základě vůle zůstavitele či jako odúmrt'.

Zásada familiarizace – preferuje rodinné dědické nástupnictví pokrevně spřízněných osob, dochází v ní k určité konkretizaci zásady přechodu majetku na jednotlivce

Zásada rovnosti – zásada vycházející z Ústavy, nikdo nemá přednost v děděním z důvodu pohlaví, původu, atd.

Zásada univerzální sukcese, tj. že dědic vstupuje v zásadě do všech majetkových práv i povinností zůstavitele sám nebo poměrně v závislosti na velikosti svého dědického podílu (výjimky – §1475 odst. 2 OZ)².

Zásada volnosti přijmout dědictví či odmítnout dědictví – autonomie vůle dědice, již za života zůstavitele se dědic může zříci dědického práva, po smrti jej může odmítnout nebo se jej vzdát.

Princip ingerence (asistence) veřejné moci při nabytí dědictví – stát svou asistencí přispívá k naplnění vůle zůstavitele a k ochraně práv všech osob zúčastněných na majetkovém vypořádání, pozůstalostní řízení je obligatorně spjato se smrtí každého člověka a je zahájeno *ex officio* (zák. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních)

² Majetek je lze nicméně nabýt i na základě tzv. singulární sukcese – např. na základě odkazu.

5. Pojmy dědictví a pozůstalost³

Je důležité rozlišovat pojmy dědictví a pozůstalost. **Pozůstalost** je jmění zůstavitele nebo jeho část v okamžiku jeho smrti, zatímco **dědictví** je ta část pozůstalosti, která skutečně připadne na dědice.

6. Předpoklady dědění⁴

1. **smrt zůstavitele** – osoby, po níž se dědí

2. **způsobilý dědic** – existence osoby, která je způsobilá dědit (též i nasciturus nebo právnická osoba, která má teprve vzniknout - §1478 OZ), nesmí být u člověka (fyzické osoby) dána dědická nezpůsobilost §1481-1483 OZ,

3. **existence jmění** – majetek zůstavitele, který je alespoň v rozsahu překračujícím náklady na opatření pohřebiště a pohřeb (v případě majetku nepatrné hodnoty soud řízení o pozůstalosti zastaví)

4. **dědický titul** – dědická smlouva, závěť, zákon,

7. Způsobilý dědic a dědická nezpůsobilost (§ 1481 až 1483 OZ)⁵

³ K tomu rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 28 Cdo 2726/2016, ze dne 16. 2. 2017, v otázce nabývání dědictví a k otázce právního režimu jmění v pozůstalosti a vztahu dědiců k němu: „*v období od smrti zůstavitele až do vypořádání dědictví pravomocným rozhodnutím soudu (dříve státního notářství) jsou dědici považováni za vlastníky celého majetku patřícího do dědictví (všech věcí, hodnot a jiných majetkových práv zůstavitele), z právních úkonů, týkajících se věcí, hodnot nebo jiných majetkových práv patřících do dědictví, jsou oprávněni a povinni vůči jiným osobám společně a nerozdílně. Jejich dědický podíl přitom vyjadřuje míru, jakou se navzájem podílejí na těchto právech a povinnostech.*“

⁴ K tomu usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 486/2016: „*Základními předpoklady dědění jsou smrt zůstavitele; existence majetku tvořícího dědictví po zůstaviteli; důvod dědění svědčící určité osobě (tj. dědický titul); skutečnost, že tato osoba zůstavitele přežila, že má zájem být zůstavitelovým dědicem (tj. dědictví neodmítla), že není dědicky nezpůsobilá ve smyslu § 469 obč. zák. a že ani nebyla zůstavitelem platně vyděděna podle § 469a obč. z.*“

⁵ K otázce dědické nezpůsobilosti (§ 1481, dříve § 469 zák. č. 40/64) blíže usnesení Městského soudu v Praze, ze dne 30. 12. 1997, sp. zn. 24 Co 315/1997: „*Při posuzování, zda se dědic dopustil úmyslného trestného činu, který zakládá dědickou nezpůsobilost (§ 469 ObčZ), je soud v řízení o dědictví vázán rozhodnutím příslušného orgánu, pokud bylo vydáno (§ 135 odst. 1 OSŘ). Jestliže však takové rozhodnutí vydáno nebylo (např. z důvodu amnestie, promlčení), řeší soud v dědickém řízení tuto otázku jako předběžnou (§ 135 odst. 2 OSŘ). Otázka, zda se dědic*

Způsobilý dědic, je takový, který se **dožil nápadu dědictví**, a kterému svědčí dědický titul. Dědicem nemůže být osoba, která v době smrti zůstavitele již nežila/neexistovala. Kdo zemře před zůstavitelem, nebo současně s ním, nedědí. Za dědice lze ovšem povolat **nascitura**, tj. počaté, byť dosud nenarozené dítě a za určitých podmínek také právnickou osobu, která má teprve vzniknout. Způsobilost stát se dědicem zaniká smrtí člověka.

Aby dědic dědil, nesmí být dán důvod **dědické nezpůsobilosti (§ 1481-1483 OZ)**, nesmí se dědictví předem zříci smlouvou se zůstavitelem, být platně vyděděn nebo dědictví odmítnout a ani se dědictví platně vzdát. Zároveň mu musí svědčit dědický titul.

Z dědického práva je vyloučen ten, kdo se choval určitým nevhodným - zákonem kvalifikovaným – způsobem. Dědická nezpůsobilost je důsledkem objektivně existujících skutečností, který nastává přímo ex lege.

Zákon rozeznává tyto důvody dědické nezpůsobilosti:

- a) **Čin povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli nebo jeho předkovi, potomkovi či manželovi,**
- b) **Zavrženíhodný čin proti zůstavitelově poslední vůli,**
- c) **Případy domácího násilí,**
- d) **Případy zbavení rodičovské odpovědnosti.**

Zůstavitel nicméně může dotčené činy výslovně prominout (1481 OZ).

Na rozdíl od institutu vydědění se dědická nezpůsobilost může týkat jakéhokoliv potenciálního dědice, nikoli pouze potomka. Není nutná aktivita či právní jednání zůstavitele, zakládající tuto sankci, zatímco u vydědění musí dojít k právnímu jednání zůstavitele. Soud přihlíží k dědické nezpůsobilosti ex officio. Na rozdíl od vydědění, nastupuje na místo dědicky nezpůsobilého jeho potomek (vyjma potomka toho, co je nezpůsobilý z titulu domácího násilí podle § 1482/1 OZ).

dopustil určitého konkrétního jednání, je otázkou skutkovou a v případě sporu mezi účastníky se řeší postupem dle § 175k odst. 2 OSŘ. Otázka, zda takové jednání je trestným činem, je otázkou právní a řeší se postupem podle § 175k odst. 1 OSŘ.“

8. Vydědění (§ 1646 až 1649 OZ)⁶

Vydědění se rozumí právní jednání/projev vůle zůstavitele, jímž ze zákonných důvodů vylučuje potomka z práva na povinný díl nebo jej v tomto právu zkracuje.

V době platnosti OZ 1964 musel být povinně součástí tohoto právního jednání i uvedení kauzy (důvodu); podle OZ tato povinnost odpadá. Avšak uvedení kauzy lze velmi rázně doporučit, protože není-li důvod uveden, je nutné, aby byl následně zákonný důvod vydědění proti potomku prokázán, což může být problematické (§ 1648 OZ).

Vydědění se automaticky vztahuje i na potomky vyděděného. Z tohoto pravidla existují 3 výjimky: pokud vyděděný potomek předemřel, nebo zůstavitel výslovně projeví opačné přání, či v případě vydědění marnotratníka (§ 1647 OZ).

Tabulka č. 1 – Absence dědického práva

Institut	Působnost	Způsob
Dědická nezpůsobilost	Vůči jakémukoliv dědici	Faktické jednání dědice vůči zůstaviteli
Vydědění	Vůči nepominutelným dědicům	Právní jednání zůstavitele

9. Existence jmění

Jedním z předpokladů vydání usnesení, jímž soud zastavuje řízení o dědictví proto, že zůstavitel nezanechal vůbec **žádný majetek** (§ 153 ZŘS), nebo proto, že zůstavitel zanechal jen **majetek nepatrné hodnoty**, který se vydává tomu, kdo se postaral o pohřeb (§ 154 ZŘS), je skutečnost, že v řízení o dědictví nevyšel najevo žádný majetek, o němž by bylo sporné, zda ke dni smrti

⁶ K tomu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2088/2013: „*Neprojevovala-li dcera o své rodiče opravdový zájem, který by jako jejich dcera měla projevovat, poté, co se vztahy mezi dcerou a jejími rodiči narušily tím, že její rodiče nesouhlasili s její známostí a že jí proto „zapověděli navštěvovat jejich dům“, k projevování opravdového zájmu neměla reálnou možnost, neboť její rodiče neměli zájem se s ní stýkat a udržovat s ní běžné příbuzenské vztahy.*“

zůstavitele patřil zůstaviteli. Výklad pojmu **majetek nepatrné hodnoty** se odvíjí od aktuální částky na vypravení pohřbu, nyní cca 25 tisíc Kč.

10. Zřeknutí se dědictví (§ 1484 OZ)

Možnost zřici se dědictví je **projevem autonomie vůle na straně dědice i zůstavitele**. Presumptivní dědic se ještě za života zůstavitele svým projevem vůle zřekne svého práva stát se dědicem. Dědic uzavře smlouvu se zůstavitelem, která musí mít formu veřejné listiny. Ke zrušení závazku z této smlouvy postačí prostá písemná forma. Rozsah zřeknutí se dědictvého práva je dispozitivní, lze se tedy zřici jak celého podílu, tak i pouze jeho části. Smlouva může být úplatná i bezúplatná. Nepominutelný dědic se zřiká i svého práva na povinný díl. Dědictví se lze zřici i ve prospěch jiné osoby.

Příklad: *Zřeknutí se dědictví může být zajímavým alternativním řešením v okamžiku, kdy presumptivní dědic již za života zůstavitele něco obdržel, avšak ostatní dědicové nic. Po zůstavitelově by mělo dojít k započtení na dědictvý podíl, které ovšem vzbuzuje značnou právní nejistotu. Zároveň může dojít ke sporům s ostatními dědici. Smlouvou o zřeknutí lze této situaci předejít.*

11. Odmítnutí dědictví (§ 1485 až 1489 OZ)⁷

Autonomie vůle v dědictvém právu (na straně dědice) se projevuje taktéž v možnosti dědictví odmítnout. Odmítnutí dědictví lze předem vyloučit dědictvou smlouvou. Nepominutelný dědic může dědictví odmítnout s výhradou povinného dílu. Právo odmítnout v případě smrti dědice přechází ve lhůtě k odmítnutí na jeho dědice. Odmítnutí s výhradou nebo podmínkou je neplatné. Pokud se dědic už jako dědic začal chovat, nemůže už dědictví odmítnout.

⁷ K tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2018, sp. zn. 24 Cdo 2832/2018: „Dědictví nemůže podle § 1485 odst. 1 o. Z. odmítnout dědic, který po smrti zůstavitele svým chováním dává najevo, že hodlá jako dědic vstoupit do zůstavitelových práv a povinností, mimo jiné tím, že vznese vůči druhému dědici návrh na vzdání se dědictvého práva v jeho prospěch.“

12. Vzdání se dědictví (§ 1490 OZ)⁸

V rámci dědického řízení se lze vzdát dědictví ve prospěch jiného dědice; je to ovšem podmíněno souhlasem druhé strany. Vzdání se dědictví má tedy také formu smlouvy. Dědic se může svého dědictví vzdát v jakémkoli rozsahu. Odpovědnost za případné dluhy zavazuje vůči věřitelům společně a nerozdílně nabývajících dědice i dědice, který se dědictví vzdal.

13. Zcizení dědictví (§ 1714 až 1720 OZ)

Zcizením dědictví se rozumí dispozice s dědictvím mezi zcizitelem dědictví po nabytí dědictví a nabyvatelem na základě smlouvy mezi nimi. Smlouvu o zcizení lze uzavřít po smrti zůstavitele, uzavření před smrtí zůstavitele je bez právních účinků. Smlouva o zcizení uzavřená bez seznamu práv a povinností spadajících do pozůstalosti je smlouvou odvážnou (rizika plně přechází na nabyvatele). Strany jsou povinny oznámit soudu, který vede řízení o dědictví, že došlo ke zcizení dědictví.

Ochranu práva věřitele na úhradu pohledávek při této transakci zajišťuje solidární („společně a nerozdílně“) závazek zcizitele a nabyvatele dědictví (§1720 OZ).

⁸ K tomu rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 27. září 1929, sp. zn. R I 561/29, [Vážný 9213]: „*Za pozůstalostního řízení musí se vzdání dědictví státi soudně; mimosoudní soukromé prohlášení nemá právních důsledků pro projednání pozůstalosti.*“

Tabulka č. 2 – Dispozice s dědictvím

Institut	Čas	Právní jednání	Forma	Rozsah	Ve prospěch jiné osoby
Zřeknutí se	Za života zůstavitele	Smlouva	Veřejná listina	Jakýkoliv	Ano (jiného dědice)
Odmítnutí	Během dědického řízení	Jednostranné právní jednání	Ústně do soudního protokolu nebo písemně	Celý podíl s výhradou povinného dílu	Ne
Vzdání se	Během dědického řízení	Smlouva	Ústně do soudního protokolu nebo písemně	Jakýkoliv	Ano (jiného dědice)
Zcizení	Během dědického řízení	Smlouva	Ústně do soudního protokolu nebo písemně	Jakýkoliv	Ano (ve prospěch smluvní strany)

14. Výhrada soupisu pozůstalosti a soupis pozůstalosti (§ 1674 a 1684 až 1689 OZ)⁹

Jelikož dědicové zásadně odpovídají za dluhy zůstavitele bez omezení, výhrada soupisu umožňuje v případě jejího uplatnění dědici, aby byl povinen hradit případné dluhy zůstavitele pouze do výše aktiv v soupisu pozůstalosti. Soupisem pozůstalosti se zjišťuje pozůstalostní jmění a určuje se čistá hodnota majetku v době smrti zůstavitele. Dědic má právo vyhradit si soupis do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyrozumí, z důležitých důvodů lze tuto lhůtu prodloužit.

Soud nařídí soupis pozůstalosti v těchto případech:

- a) pokud to uplatní dědic, nebo je-li to potřebné pro výpočet povinného dílu
- b) je-li mezi dědici osoba ne plně svéprávná, neznámá, veřejně prospěšná právnická osoba či zřízená ve veřejném zájmu
- c) při nejistotě, kdo je dědicem
- d) žádá-li o to věřitel
- e) osvědčí-li věřitel zůstavitele, že tu je pro provedení soupisu jiný závažný důvod

Příklad: *Dědic František vědomě neuvedl do soupisu pozůstalosti některé předměty, avšak věřiteli Levná půjčka s.r.o. se podařilo jejich existenci prokázat, pro Františka tak přestane platit ochrana, kterou mu poskytoval soupis pozůstalosti a bude povinen uhradit dluhy v plné výši (§ 1688).*

⁹ K tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 122/2016: „Vlastník (nájemce) bytu (domu), ve kterém zůstavitel žil před svou smrtí, je za účelem provedení soupisu pozůstalosti povinen strpět vstup osob, které jsou oprávněny být soupisu přítomny, do svého bytu (domu), a umožnit jim prohlídku a soupis věci.“

B. POŘÍZENÍ PRO PŘÍPAD SMRTI/DĚDICKÉ TITULY

1. Dědická smlouva (§ 1582 až 1593 OZ)

Dědická smlouva zosobňuje **nejsilnější dědický titul**. Jsou v ní spojeny dva právní útvary, smlouva a závěť (ta se využije především v otázkách výkladu). Dědickou smlouvou povolává zůstavitel druhou smluvní stranu nebo třetí osobu za dědice nebo odkazovníka a druhá strana to přijímá (§ 1582). S pozicí nejsilnějšího dědického titulu se pojí i jisté nároky, které dědická smlouva musí splňovat. Především musí být uzavřena ve formě veřejné listiny a zůstavitel v ní nemůže disponovat s celou pozůstalostí, minimálně čtvrtina pozůstalosti musí zůstat volná ostatním pořízením. Dědická smlouva neomezuje zůstavitele v dispozici s majetkem za jeho života. Pokud se vyskytne zůstavitelovo poslední pořízení nebo darovací smlouva v rozporu s obsahem dědické smlouvy, je možné napadnout jejich účinnost. V případě, že je dědická smlouva uzavřena se zůstavitelovým manželem, rozvodem se neruší, není-li jiné dohody.

Příklad: *Martin uzavřel dědickou smlouvu s Janem, kterého tím povolal za dědice. Martin v dědické smlouvě pořídil o svých nemovitostech včetně své luxusní vily, které měl po jeho smrti zdědit Jan. Avšak dva roky po uzavření smlouvy svou luxusní vilu prodal movitému ruskému podnikateli z Petrohradu. Jan se proti tomu nemůže nijak bránit, neboť Martin má za svého života právo se svým majetkem nakládat dle libosti (tedy jej i zcizit - § 1588).*

Příklad: *Martin navíc přes uzavřenou dědickou smlouvu pořídil závěť, dle které má část nemovitostí, které jsou využívány jako zemědělské pozemky, připadnout jeho kamarádovi zemědělci Pepovi. Účinnost zrušení jeho povinnosti z dědické smlouvy v tomto rozsahu jsou podmíněny souhlasem smluvního dědice učiněným ve formě veřejné listiny (§ 1590).*

Smluvní účinky dědické smlouvy mohou zaniknout jejím zrušením dohodou nebo pořízením závěti. V případě rozvodu manželství účinky smlouvy zanikají, pokud se tak manželé ve smlouvě dohodli (§ 1593 OZ), nebo rozhodnutím soudu po samotném rozvodu. (§ 1593 OZ). Smluvní účinky zanikají také prohlášením manželství za neplatné.

2. Závěť (§ 1494 až 1581 OZ)

Závěťí se rozumí právní jednání zůstavitele, jímž povolává k celé své pozůstalosti, případně k její části jednoho či více dědiců. Při výkladu obsahu závěťí platí výkladové pravidlo, že je třeba ji vykládat tak, aby bylo co nejvíce vyhověno vůli zůstavitele (§ 1494 odst. 2). Závěť nebo její části mohou být zůstavitelem kdykoli zrušeny, a to odvoláním, anebo pořízením pozdější závěťí. Dřívější závěť je zrušena závěťí pozdější v rozsahu, ve kterém vedle ní nemůže obstát (jsou tedy zrušeny jenom ty části, které pozdější závěť nově upravuje).

Závěť může být napsána rukou zůstavitele (holografní závěť), nebo jiným způsobem a zůstavitel ji může pouze podepsat za přítomnost svědků (alografní závěť) či pořízena jako veřejná listina.

Existují rovněž formy závěťí s úlevami – tzv. privilegované (např. v ohrožení života či vojenská závěť), upravené v § 1542-1550 OZ.

Příklad: *U ženy po porodu dojde k život ohrožujícímu poporodnímu krvácení. Žena v očekávání nejhoršího uzavře závěť ústně před přítomným lékařem a dvěma porodními asistentkami. Tato závěť je platná (§ 1542 OZ).*

2.1. Pořizovací způsobilost¹⁰

Osoby omezené mohou pořizovat v rámci omezení (např. nakládání s majetkem do určité částky) jen ve formě veřejné listiny (§ 1528). Osoba omezená ve svéprávnosti může závěť v jakékoli formě pořídit, pokud se uzdravila a je schopna projevit svoji vůli.

Osoby omezené v pořizovací způsobilosti z důvodu návyku (alkohol, drogy...) mohou závěť pořídit v rozsahu omezení jakkoli, ale maximálně o polovině pozůstalosti. Zbytek pozůstalosti náleží zákonným dědicům. Nezletilí starší 15 let (ne plně svéprávní) mohou závěť uzavřít pouze ve formě veřejné listiny.

¹⁰ K tomu rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 5. 11. 1921, Rv II 210/21, [Vážný 1273]: „Kdo byl soudně prohlášen za marnotratníka, může až do polovice svého jmění volně pořídit buď tím, že ustanoví dědice nebo nařídí odkazy. Odkazy věci jest splniti na účet volné polovice pozůstalosti, pokud se týče dědice, k této polovici povolánoho.“

2.2. Omyl v závěti

Pokud závěť obsahuje podstatný omyl, nastává neplatnost pouze toho ustanovení, kterého se omyl týká. Nesprávné popsání věci není omyl. Omyl je podstatným, týká-li se:

- a) dědice
- b) podílu či věci
- c) podstatných vlastností věci

2.3. Svědkové závěti (§ 1539 a násl. OZ)¹¹

Svědka závěti se podepisuje se na listinu a doloží, že se jedná o svědka a identifikuje se osobním údajem.

Nezpůsobilý jako svědek je:

- a) nesvéprávná osoba,
- b) osoba neznalá jazyka nebo způsobu dorozumívání, v němž se projev vůle činí,
- c) odkazovník o tom, co se mu zůstává,
- d) dědic či zaměstnanec dědice či odkazovníka, či osoba jim blízká.

2.4. Vedlejší doložky v závěti

Jako vedlejší doložka v závěti se může objevit podmínka, doložení času, nebo příkaz. Vždy je vhodné v kombinaci ustanovit správce pozůstalosti nebo vykonavatele závěti (nebo i oba). Když je ustanoven jen vykonavatel, tak mu náleží i správa pozůstalosti.

3. Dovětek/kodicil (§ 1491 OZ)¹²

Dovětek je vedle závěti a dědické smlouvy druhem posledního pořízení, není ovšem samostatným dědickým titulem (nelze jím ustanovit dědice). Může existovat jak v rámci závěti či dědické smlouvy (**kodicil testamentární**), tak i samostatně (**kodicil intestátní**). To znamená,

¹¹ K tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1765/2004: „V případě, že jeden ze svědků (pisatel, předčítatel) allografní závěti pořízené ve smyslu ustanovení § 476c obč. zák. nesplňuje podmínky vymezené ustanoveními § 476e a § 476f obč. zák. pouze ve vztahu k některému z více dědiců povolaných k dědění touto závětí, pak je závěť neplatná pouze v části týkající se tohoto dědice (§ 41 obč. zák).“

¹² K tomu rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 4. 5. 1932, sp. zn. R II 156/32, [Vážný 11638]: „Dopis, v němž zůstavitel sděluje, že učinil poslední pořízení a že v něm učinil určitý odkaz (třetí osobě) - není dovětkem.“

že zůstavitel nepovolá dědice závětí, ale spokojí se s tím, že jeho pozůstalost bude projednána podle zákonné dědické posloupnosti. V takovém případě zůstavitel dovětkem pouze zaváže své zákonné dědice, aby splnili odkazy, případně jim stanoví jiné povinnosti, jež mohou být podle zákona uvedeny v dovětku.

Dovětkem může zůstavitel dědici nařizovat podmínky, dokládat čas či ukládat příkaz, či může obsahovat odkaz.

4. Dědění ze zákona (§ 1633 až 1641 OZ)

Oproti čtyřem dědickým třídám v občanském zákoníku z roku 1964 existuje nově šest dědických tříd. V jejich rámci se uplatňují dva rozdílné principy: princip reprezentace a principem akrescence. *Principem reprezentace* se rozumí, že do uvolněného dědického podílu nastupují potomci dědice. Zato *princip akrescence* znamená, že uvolněný dědický podíl přirůstá ostatním dědicům z téže dědické třídy.

První třída dědiců (§ 1635 OZ). Dědí zůstavitelovy děti a manžel, každý stejným dílem. Pokud nedědí některé dítě, nabývají dědický podíl jeho potomci (princip reprezentace). Pokud nedědí žádný potomek zůstavitele, dědí druhá dědická třída. Manžel tedy nemůže v rámci první dědické třídy dědit sám. V souladu s § 3020 se manželem rozumí i registrovaný partner.

Druhá třída dědiců (§ 1636 OZ). Dědí manžel, zůstavitelovi rodiče a členové společné domácnosti. Dědí každý stejným dílem, ovšem manžel nejméně ½ pozůstalosti. Člen společné domácnosti nemůže v této třídě dědit sám. Princip akrescence.

Třetí třída dědiců (§ 1637 OZ). Dědí zůstavitelovi sourozenci a členové společné domácnosti, všichni stejným dílem. Pokud nedědí některý sourozenec, nabývají dědický podíl jeho potomci. Princip reprezentace.

Čtvrtá třída dědiců (§ 1638 OZ). Dědí prarodiče zůstavitele, každý stejným dílem. Nově nedědí v této třídě děti prarodičů, podíl nežijícího prarodiče přirůstá k podílům ostatních prarodičů. Princip akrescence.

Pátá třída dědiců (§ 1639 OZ). Dědí prarodiče rodičů zůstavitele, prarodičům otce zůstavitele připadá polovina dědictví, stejně tak tak prarodičům matky. V rámci těchto polovin se dvojice prarodičů dělí rovným dílem. Pokud nedědí jeden ze dvojice, připadá jeho osminu druhému

členovi. Nedědí-li celá dvojice, připadá její čtvrtina druhé dvojici téže strany. Pakliže nedědí ani jedna dvojice z téže strany, připadá dědictví dvojicím druhé strany v poměru, ve kterém se dělí o přímo připadající polovinu. Princip akrescence.

Šestá třída dědiců (§ 1640). Dědí děti dětí (vnuci) sourozenců zůstavitele a děti prarodičů (strýcové a tety) zůstavitele, každý stejným dílem. Nedědí-li některé dítě prarodičů, dědí jeho potomci. Princip reprezentace.

Nedědí-li žádný dědic, připadá dědictví státu (**odúmrt'**), a na stát se hledí, jako by byl zákonný dědic.

Odúmrt' je jmění zůstavitele, jenž neměl žádné zákonné, smluvní ani závětní dědice a přechází na stát mimo pozůstalostní řízení. Na základě právní fikce, upravené v § 1634, má stát, kterému připadlo dědictví postavení zákonného dědice. Nemá však na rozdíl od ostatních dědiců právo dědictví odmítnout. Vůči jiným osobám má stejné postavení, jako dědic, který si vyhradil soupis pozůstalosti.

C. NEPOMINUTELNÝ DĚDIC, ZÁPOČTY NA POVINNÝ DÍL A DĚDICKÝ PODÍL

1. Nepominutelný dědic (§ 1642 až 1645 OZ)¹³

Jako **projev principu zachování majetku v rodině** (principu familiarizace) jsou chráněni potomci (a jejich děti) zůstavitele jako nepominutelní dědicové. Na druhé straně stojí zásada pořizovací volnosti zůstavitele, který má právo volně pořídit ve prospěch jiných osoba nic svým příbuzným nezanechat. Tyto dvě zásady mají styčný bod v podobně právní úpravy povinného dílu nepominutelného dědice. Povinný díl tak znamená **jisté omezení autonomie vůle zůstavitele**. V podstatě však zůstavitel může pořídit svojí vůli pro případ smrti libovolně, ve prospěch jakékoli osoby. Ta je poté pouze vystavena riziku, že vůči ní bude moci nepominutelný dědic (potomek) požadovat vyplacení svého povinného dílu. Poslední pořízení, které takto opomíjí zcela nebo zčásti nepominutelného dědice však není neplatné (ani relativně). Jedná se o rozdíl s předchozí právní úpravou, účinnou do 1.1.2014 (upravenou v § 479 zák. č. 40/1964 Sb.).

¹³ K tématu viz blíže Rononovská, K., Pihera, V., (Ne)pominutelný dědic. Kontroverze, rizika a možnosti změn. Právní rozhledy, č. 15-16/2019.

Nepominutelný dědic se tak již nestává spoludědicem obmysleným zůstavitelem, ale dostává se pouze **do postavení věřitele dědice, který má vůči dědici právo na peněžní částku rovnající se hodnotě povinného dílu.**¹⁴ Nepominutelný dědic je ze zákona účastníkem pozůstalostního řízení podle § 113 z.ř.s. a podle § 5 o.s.ř. by měl být soudem poučen o svých právech a povinnostech.

Právo na povinný díl nemá ten, kdo se ho zřekl, kdo byl vyděděn nebo je nezpůsobilý k dědění, ale při výpočtu se na něj hledí. Právo na povinný díl však má ten potomek, který odmítl dědictví, ale s výhradou povinného dílu (§1485 odst. 1, věta druhá OZ), který se zřekne dědického práva (§ 1484 OZ) s tím, že si ponechává právo na povinný díl.

Právo na povinný díl má též nepominutelný dědic neplatně vyděděný (§ 1650 OZ).

Příklad: *Zůstavitel pořídí závěť a k veškerému svému majetku povolá k dědění svoji přítelkyni X. Kromě toho v téže závěti vydědí svého syna S.. Následně se ukáže, že vydědění bylo neplatné, neboť zůstavitel uvedl do závěti důvod, který nezakládá právo zůstavitele vydědit potomka. Syn S poté nebude mít právo na dědický podíl, ale pouze na povinný díl, který bude uplatňovat vůči dědičce X, jako svůj obligační nárok na vyplacení finanční částky, která se rovná velikosti jeho povinného dílu.*

Stejný princip se uplatní i v případě, kdy zůstavitel nepořídí žádnou závěť, ale pouze svého potomka neplatně vydědí. Neplatně vyděděnému také nenáleží dědický podíl, ale pouze povinný díl.

Nezletilému nepominutelnému dědici náleží obligační nárok na vyplacení finanční částky rovnající se $\frac{3}{4}$ jeho zákonného dědického podílu, zletilému ve výši $\frac{1}{4}$ jeho zákonného dědického podílu.

Příklad: *Jestliže má zůstavitel dvě dcery, přičemž v momentě jeho smrti je jedna nezletilá a druhá zletilá, musí nezletilá dcera získat alespoň $\frac{3}{8}$ z pozůstalosti, dcera zletilá alespoň $\frac{1}{8}$ (za předpokladu, že zůstavitel neměl manželku, protože při výpočtu velikosti povinného dílu se vychází z počtu dědiců, kteří tvořili v době smrti zůstavitele první dědickou skupinu, bez ohledu na to, z jakého důvodu nedědí.)*

¹⁴ K povaze povinného dílu: Nejvyšší soud České republiky, R II 251/29, (Vážný 9266): Nárok na povinný podíl není nárokem dědickým, nýbrž pohledávkou

Velikost zákonného dědického podílu, je stěžejní hodnotou pro výpočet povinného dílu. Podle § 1645 OZ nemá sice ten, kdo se dědictví či povinného dílu zřekl nebo je vyděděn nebo je nezpůsobilý dědit, právo na povinný díl, ale při výpočtu se k němu hledí tak, jako by z dědického práva vyloučen nebyl.

Dle rozhodnutí NS¹⁵ se **při určení výše dědického podílu nepomenutelného dědice, vychází z počtu dědiců, kteří tvořili v době smrti zůstavitele první dědickou skupinu.**

Povinný díl nemusí mít jen podobu dědického podílu, může jím být i odkaz, v obou případech **musí však vždy zůstat zcela nezátížen** (§ 1644 OZ). Pokud by tedy zůstavitel připojil k poslednímu pořízení nařízení omezující povinný díl tím, že by dědici ukládal podmínku, příkaz či odkaz, doložil čas, založil služebnost, reálné břemeno či výměnek, pak se k těmto omezením přihlížet nebude a nebudou splněna.

Povinný díl může být uspokojen různým způsobem. Kromě základního **finančního způsobu** jeho vypořádání, je zde dána možnost, aby se nepominutelný dědic dohodl s dědici ze závěti či z dědické smlouvy jinak (§ 1654/2). Může se jednat například o **vydání určité věci** z pozůstalosti. Další možnost je dohoda s dědici ze závěti o (§ 1657), kdy si strany samy určí bez podrobného výpočtu částku, kterou budou považovat za vypořádání práva nepominutelného dědice. Dále může dojít k uzavření **dohody o vypořádání povinného dílu**. Pokud k dohodě nedojde a nepominutelný dědic trvá na určení výše povinného dílu pozůstalostním soudem, pak o jeho výši a splatnosti **rozhodne soudní komisař** (podle § 185 odst 3 písm. b) z.ř.s.). Bude-li o povinném dílu rozhodováno soudem, pak bude mít vždy podobu peněžní. Podle ustanovení § 1654 odst. 1 může soud, jsou-li pro to na straně dědiců zvlášť závažné důvody a lze-li to po nepominutelném dědici rozumně požadovat, povolit **splátky na povinný díl nebo odklad splatnosti**. Pohledávka se pak ale vždy úročí ode dne, kdy byla původně splatná.

2. Započtení na povinný díl a dědický podíl (§ 1658 až 1664 OZ)

Započtení je v rámci dědického řízení motivováno snahou o „spravedlivé“ rozdělení zůstavitelova jmění mezi dědice. Nastává ovšem značná právní nejistota, a vznikají kupříkladu

¹⁵ Nejvyšší soud ČR, sp.zn. 21 Cdo 3977/2010, ze dne 25.10.2012

otázky, co bude započteno a jak velké budou podíly (prevencí může být za života zůstavitele uzavřít smlouvu o zřeknutí se dědictví). Započítává se to, co dědic od zůstavitele obdržel za života – mimo obvyklá darování. Započítává se hodnota podle doby odevzdání, v mimořádných případech může soud rozhodnout jinak. Žádný dědic nemá povinnost nikomu něco vydat. Výpočet povinného dílu se provádí shodně dle pravidel v § 1655 a § 1656 OZ.

2.1. Započtení na povinný díl (§ 1660 až 1661 OZ)¹⁶

Na povinný díl se započte vše, co nepominutelný dědic obdržel z pozůstalosti (nejen jako dědictví, ale i odkazem nebo jiným opatřením zůstavitele – např. darování pro případ smrti). Dále se dle §1660 OZ započítávají jakákoliv bezúplatná plnění za poslední 3 roky (mimo obvyklá darování). Započítává se i to, co obdržel od zůstavitele dědicův předek. Zůstavitel může přikázat, aby se započtení provedlo i za dobu delší.

A jako další se dle § 1661 započte vše, co zůstavitel nepominutelnému dědici poskytl jako tzv. „startovací doping“ – náklady spojené se založením samostatné domácnosti, započtem podnikáním, nástupem povolání, úhrada dluhů, atd. Započítává se časově neomezeně, pokud zůstavitel neprojeví opačnou vůli.

Příklad: *Po smrti otce dědili pouze jeho syn a dcera. Dcera od něj obdržela rok před jeho smrtí rodinný dům v hodnotě 6 milionů Kč. Pozůstalost tvoří byt v hodnotě 3 miliony Kč a zůstatek na účtu 1 milion Kč. Podíl každého z nich dle zákonné posloupnosti tvoří 1/2. Každý by tedy měl zdědit 5 milionů Kč. Dcera ovšem nemá povinnost 1 milion Kč, který jí „přebývá“, svému bratrovi vydat (§ 1658).*

2.2. Započtení na dědický podíl § 1662 až 1664 OZ¹⁷

¹⁶ K započtení (dnes § 1660, dříve § 484 zák. 40/1964 Sb.) blíže usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 12. 1997, sp. zn. 24 Co 315/1997: „I když smlouva, podle které nabytí dědic od zůstavitele za jeho života majetek, byla označena jako smlouva kupní, může být takové nabytí majetku důvodem pro **započtení na dědický podíl** (§ 484 ObčZ), je-li prokázáno, že ve skutečnosti zůstavitel od nabyvatele žádné plnění nepožadoval (tj., že šlo o dissimulovaný právní úkon - darovací smlouvu, nebo že zůstavitel zaplacení kupní ceny nabyvateli prominul).“

¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 12. 2016, sp. zn. 21 Cdo 486/2016 : „Na dědický podíl nelze započítat to, co od zůstavitele obdrželi potomci tohoto dědice.“

Započtení na dědický podíl se provede, jen pokud to zůstavitel přikázal ve formě předepsané pro závěť. Soud nařídí započtení jen v případě, kdyby byl neodůvodněně znevýhodněn nepominutelný dědic.

D. PRÁVO NA ZAOPATŘENÍ, ODKAZ A FIDEIKOMISÁRNÍ SUBSTITUCE

1. Právo některých osob na zaopatření (§ 1665 až 1669 OZ) – zákonný odkaz

Jedná se o pomyslnou „záchrannou síť“, kterou se zaopatřují osoby v nouzi pokrevně blízké osobě zůstavitele. Jde o projev ochrany slabších osob v soukromém právu. Nejedná se o dědická práva, ale o přednostní zákonné odkazy. Právo na zaopatření po smrti zůstavitele při splnění podmínek náleží:

- a) potomkům
- b) rodičům
- c) manželu
- d) těhotné vdově
- e) neprovdané matce.

2. Odkaz (§ 1594 až 1629 OZ)

Podstata odkazu je taková, že zůstavitel v pořízení pro případ smrti uloží určité osobě (pouze osobě, která má z dědictví prospěch) povinnost, aby odkazovníku vydala předmět odkazu a to z pozůstalosti nebo od této osoby samotné. Zůstavitel chce odkazovníka obdarovat, ale ne z něj učinit jeho dědice.

Odkazovník tedy není povinen hradit dluhy zůstavitele a není účastníkem pozůstalostního řízení, k nabytí odkazu musí být ovšem způsobilý stejně jako způsobilý dědic. Odkaz lze zřídit kterýmkoliv platným pořízením pro případ smrti.

Institut odkazu je často využíván **k dobročinným účelům** (podpora nadace, církve, politické strany, rozšíření muzejních sbírek, rozvoj vědy a umění, atd.)

Odkaz jde k tíži všech dědiců, i když odkázaná věc náleží pouze jednomu z nich. Toto neplatí, pokud je pouze dědici A uložen příkaz vydat odkaz osobě X. Každému dědici musí zůstat

alespoň čtvrtina z hodnoty dědictví nezatížená odkazy (pokud by to přesáhlo, musí se odkaz poměrně pokrátit). Plnění, které je předmětem odkazu, může být vydáno jak z pozůstalosti, tak i z majetku osoby zatížené odkazem.

Výjimka: Ač odkazovník není dědicem, může se jím stát dle zákonné posloupnosti v případě, že při absenci dědické smlouvy či závěti není ani zákonný dědic, či nenabude-li dědictví. Odkazovník se se tak stane dědicem spolu s dalšími případnými odkazovníky v poměru svých podílů (§ 1633 odst. 1 OZ).¹⁸

Příklad: *Zůstavitel má dva kamarády Jana a Petra. Jan je vlastníkem historického motocyklu, po kterém touží Petr. Zůstavitel se rozhodne povolat jako dědice svého kamaráda Jana. Zároveň přikáže Janovi vydat Petrovi jako odkaz zmíněný historický motocykl. Jan má na výběr, zda dědictví přijmout a vydat motocykl, či dědictví odmítnout a motocykl si ponechat.*

Zákon rozeznává tyto druhy odkazů: odkaz věcí určených podle druhu (osoba odkazem obtížena rozhodne, která věc bude vydána – nejčastěji odkaz peněz), odkaz individuálně určené věci nebo odkaz pohledávky (obtížena osoba postoupí pohledávku i s příslušenstvím a případným zajištěním odkazovníku).

Odkaz jednotlivých věcí je možné požadovat ihned, jiné odkazy jsou splatné rok po smrti zůstavitele.

¹⁸ K tomu rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 30. června 1928, sp. zn. Rv I 1411/27, (Vážný 8190/28): „V případě § 726 obč. zák. (pozn. aut.: nyní § 1633 odst. 1 obč. zák.) stanou se odkazovníci dědici pozůstalého jmění poměrně podle hodnoty svých odkazů, a to tak, že ve všech směrech platí za dědice povolané závětí. Předemřeli-li někteří odkazovníci zůstavitele, spadly jich odkazy do pozůstalosti a připadlo celé pozůstalostní jmění odkazovníkům přeživším zůstavitele.“

3. Svěřenské nástupnictví (fideikomisární substituce – § 1512 až 1524 OZ)^{19, 20}

O svěřenské nástupnictví se jedná v situaci, kdy zůstavitel svou vůlí povolá svému dědici dědice. Dědictví tedy přejde po smrti (či za splnění jiné podmínky) z předního dědice na svěřenského nástupce, jako následného dědice.

V úvahu připadají tyto možnosti:

- a) zůstavitel povolá někoho, kdo v době smrti ještě není,
- b) zůstavitel povolá někoho s podmínkou rozvazovací i odkládací,
- c) zůstavitel uloží někomu příkaz a ten jej nesplní,
- d) zůstavitel doloží čas, na nějž má dědic dědictví nabýt nebo od kdy ho má nabýt.

Aktéry svěřenského nástupnictví jsou **přední dědic a následný dědic (dědic a svěřenský nástupce)**. Pokud neumožnil zůstavitel ve svém pořízení přednímu dědici nic víc, má pouze právo poživatele, který maximálně může věc zatížit či zcizit za účelem úhrady dluhů zůstavitele nebo tak může učinit se souhlasem svěřeneckého nástupce (forma veřejné listiny) nebo tak na návrh rozhodne soud (z důvodu péče řádného hospodáře ze strany předního dědice).

Povolání více nástupců, kteří v době smrti zůstavitele ještě neexistují, zaniká nabytím prvního, který se narodil po jeho smrti.

Zapíše-li se věc do veřejného seznamu, zapíše se i svěřenecké nástupnictví. Zánik svěřenského nástupnictví nejpozději uplynutím sta let od smrti zůstavitele, i když byla vůle na dobu delší.

¹⁹ K tomu rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 6. 11. 1923, R I 933/23, [Vážný 3114]: „Předmětem fideikomisární substituce může být pouze celá pozůstalost (poměrný díl její), nikoliv však určitá věc zůstavitelova. Při substitučních odkazech rozhoduje v první řadě vůle zůstavitelova a jen v pochybnosti dlužno přihlídnouti k zákonným domněnkám §u 651 a násl. obč. zák.“

²⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 6. listopadu 1923, Rv I 1461/31, [Vážný 12113] „Nejde o fideikomisární substituci, nýbrž o nezávazné přání, uvedl-li zůstavitel v závěti, že prosí, by dědic ve své závěti odkázal »veškeré své jmění stejným dílem svým a jeho (zůstavitele) dědicům.“

Povolání svěřeneckého nástupce nezletilému dítěti nezpůsobilému pořizovat zanikne nabytím pořizovací způsobilosti (v rozsahu jeho povinného dílu), povolání osobě s omezenou svéprávností zaniká, pokud osoba svéprávnost nabyla.

Doporučená literatura:

CHALUPA, Ivan., REITERMAN, David a MUZIKÁŘ, Martin. *Dědické právo. Základy soukromého práva IX*. Praha: C. H. Beck, 2018, 184 s.

ŠEŠINA, Martin, MUZIKÁŘ, Ladislav a DOBIÁŠ, Petr. *Dědické právo (kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního)*. Praha: Leges 2019.

RONOVSKÁ, Kateřina, DOBROVOLNÁ, Eva a LAVICKÝ, Petr. *Úvod do soukromého práva: zvláštní část*. Brno: Česká společnost pro civilní právo procesní, 2017, 126 s.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. 1. vydání, Ostrava, Sagit, 2012, 1112 s.

RONOVSKÁ, Kateřina, PIHERA, Vlastimil, (Ne)pominutelný dědic. Kontroverze, rizika a možnosti změn. *Právní rozhledy*, č. 15-16/2019.

ROUČEK, František a SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl III*. Praha: V. Linhart, 1936 (reprint Praha: Wolters Kluwer, 2013), 866 s.

SVOBODA, Emil. *Dědické právo*. Praha: Československý Kompas, 1946, 86 s.

KRČMÁŘ, Jan. *Právo dědické*. Praha: Všehrad, 1920.